

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Uitbreiding ondergrondse aardgasbuffer Zuidwending

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

11 juni 2009 / rapportnummer 2241-45

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

AkzoNobel Salt BV was in 2005 voornemens tien cavernes uit te logen door zoutwinning, en deze cavernes daarna in twee fases in gebruik te nemen als aardgasbuffer voor laagcalorisch gas. Voor de besluitvorming over het boren, het uitlogen en de ingebruikname als gasbuffer van de tien cavernes is in 2004 een MER opgesteld¹. Voor het boren en het uitlogen van de tien cavernes zijn de benodigde vergunningen verleend of aangevraagd². Voor het in gebruik nemen als gasbuffer is voor vier van de tien cavernes in 2005 (fase I) een vergunning verleend in het kader van de Wet milieubeheer (Wm).

De initiatiefnemer wil inmiddels de resterende zes cavernes (fase II) ook in gebruik kunnen nemen voor het opslaan van *hoogcalorisch* gas, en het gas opslaan onder een hogere druk. Ook wil de initiatiefnemer deze cavernes op grotere diepte maken. Voor het hoogcalorisch gas is aparte compressie- en gasverwerkingscapaciteit nodig. Voor opslag van hoogcalorisch gas in de zes cavernes van fase II en de extra capaciteit van de installatie is een Wm-vergunning vereist.

Tijdens het locatiebezoek³ heeft de Commissie vernomen dat er recent afzetproblemen zijn ontstaan voor de vrijkomende pekels. Voor de lozing naar de Dollard van (niet-afzetbare) pekels is een (aangepaste) Wvo-vergunning vereist.⁴

Ten behoeve van de besluitvorming over de nieuwe Wm-vergunning wordt de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen. Het Ministerie van Economische Zaken is bevoegd gezag voor deze procedure.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport:

- een onderzoek naar alternatieven voor de wijze van gasbehandelings- en compressie met name gericht op een maximale energie-integratie en minimaal energieverbruik⁵;
- de kans, frequentie, omvang en intensiteit van het optreden van (eventuele) aardbevingen en bodembewegingen als gevolg van de hogere druk, grotere omvang en grotere diepte van de cavernes van fase II en de mogelijke gevolgen daarvan voor de (bebouwde) omgeving en de integriteit van de cavernes;
- een beschrijving van de geactualiseerde effecten en monitoringsprogramma voor bodemdaling, bodemtrillingen en waterhuishouding;
- het plaatsgebonden- en groepsrisico van de installaties, de leidingen en het transport;
- de milieugevolgen van het eventuele lozen van overtollige pekels op de Dollard;
- een voor bestuurlijke besluitvorming geschikte samenvatting.

¹ Projectnummer 1390: toetsingsadvies door Commissie uitgebracht op 11 november 2004

² De startnotitie is op dit punt niet duidelijk, zie ook paragraaf 2.2

³ De Commissie heeft het plangebied bezocht op 24 april 2009 en heeft daarbij overleg gehad met initiatiefnemer en bevoegd gezag

⁴ Er is een gedoogverzoek gedaan voor het lozen van (niet-afzetbare) pekels momenteel vrijkomt bij de realisatie van de cavernes uit fase I. Dit gedoogverzoek wordt gedaan om de situatie te overbruggen totdat de Wvo-vergunning wordt verleend.

⁵ Zie paragraaf 3.2

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen.

2. BESLUITVORMING, WETTELIJK KADER EN BELEID

2.1 Te nemen besluit(en)

De startnotitie geeft onvoldoende duidelijkheid over wat het voornemen precies behelst, en over de te nemen besluiten en de samenhang hiertussen. Ook wordt niet duidelijk voor welke besluiten dit MER relevant is. Geef in het MER een compleet en duidelijk overzicht van alle te nemen besluiten voor de realisatie van het voornemen en geef aan voor welke van deze besluiten dit MER wordt opgesteld.

2.2 Beleid en wettelijk kader

Geef in het MER een overzicht van de wettelijke kader en ga in op de consequenties van dit kader op het voornemen, denk hierbij in het bijzonder aan:

- Wet milieubeheer;
- Wet verontreiniging oppervlaktewater (met name ten aanzien van het lozen van pek);
- Wet op de waterhuishouding;
- Besluit externe veiligheid inrichtingen;
- Flora- en Faunawet;
- Natuurbeschermingswet;
- Wet op de Ruimtelijke Ordening;
- Wet bodembescherming;
- Wet geluidhinder;
- Grondwaterwet.

Ga ook in op beleid, nota's en plannen op rijksniveau zoals bijvoorbeeld:

- Vierde nota waterhuishouding;
- het nationale energiebeleid, geef daarbij bijzondere aandacht aan beleid op het gebied van aardgas en duurzaamheid. Geef daarbij ook de status aan van dit beleid;
- het in ontwikkeling zijnde beleidskader t.a.v. externe veiligheid zoals beschreven in de (concept) nieuwe circulaire aardgastransportleidingen en de AMvB Externe Veiligheid Buisleidingen;
- Circulaire bouwlawaai;
- Meerjarenafspraken Energie;
- Convenant Olie- en Gasindustrie
- BREF's "refineries" en "storage" met daarin opgenomen de Best Beschikbare Technieken (BBT);
- Nederlandse Emissie Richtlijn (NeR);
- Watertoets;

Op provinciaal niveau:

- Provinciale Strategie voor Duurzame Ontwikkeling;
- Energieconvenant Groningen;

Op gemeentelijke niveau:

- Gemeentelijk archeologiebeleid, gemeente Veendam;
- Milieuprogramma 2009, gemeente Veendam;
- Bestemmingsplan, gemeente Veendam.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

Geef in het MER de hoofdpunten van het MER uit 2004 weer en werk met name de delen van het voornemen die zijn gewijzigd ten opzichte het voornemen van het oude MER verder uit. Dat betreft dan naar het oordeel van de Commissie met name:

- langere aanlegduur of intensiever transport door de grotere omvang van de cavernes tijdens de aanlegfase;
- De afvoer van pekkel: tracé, hoeveelheid, wijze van en locatie van verwerking of lozing;
- het voor de eerste maal injecteren van gas in de cavernes van fase II tot een druk van 210 bar. Deze druk is groter dan de in het MER van 2004 voorziene 180 bar voor de cavernes⁶;
- gasinjectie en winning van aardgas (buffering). Het opslagvolume is daarbij groter dan in het MER van 2004 voor de fase II cavernes was voorzien, en de cavernes liggen ook op grotere diepte;
- het oprichten van een gascompressie-installatie voor hoogcalorisch gas;
- het oprichten van een gasbehandelingsinstallatie voor hoogcalorisch gas;
- de locatiekeuze van pijpleidingen voor fase II;
- de locatiekeuze van bovengrondse leidingen voor fase II en de installaties.
- het behandelen van hoogcalorisch gas in de installaties;
- het transport van het gas binnen de site en landelijke aardgasleidingen voor hoogcalorisch gas;

Bekijk in het MER ook of de nieuwe op te richten compressie- en behandelingsinstallaties inclusief pijpleidingen en opslagfaciliteiten voldoen aan best beschikbare technieken welke zijn vastgelegd in de betreffende BREF documenten.

Geef aan wanneer de voorgenomen activiteit naar verwachting wordt beëindigd en hoe wordt omgegaan met het afsluiten van de cavernes, het ontmantelen van de verschillende installaties en het terugbrengen van de locatie in de oorspronkelijke toestand.

3.2 Referentie

De referentiesituatie voor dit voornemen is de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied inclusief de reeds vergunde aanleg van de cavernes met bijbehorende installaties uit fase I en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling. Deze referentie is alleen af te leiden met behulp van gegevens uit het MER van 2004. Hanteer daarom een tweede referentiesituatie waarin alleen de bestaande toestand van het milieu en te

⁶ De cavernes uit fase I kunnen niet voldoen aan de gestelde veiligheidsnorm gezien hun ondiepere positie en zullen dus niet tot een druk van 210 bar opgevuld mogen worden.

verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling wordt beschreven, zonder de vergunde ingebruikname van de cavernes uit het vorige MER als gasbuffer.

Onlangs is de lokale vraag naar zout is aanzienlijk afgenomen door het wegvallen van een belangrijke afnemer. Geef aan hoe en waar afvoer, verwerking en/of lozing van zout plaatsvindt en geef aan of er aanleiding is hiervoor alternatieven en effecten (bijvoorbeeld van lozing) te onderzoeken.

3.3 Alternatieven

In de startnotitie wordt een aantal alternatieven besproken. De startnotitie geeft aanleiding om in het MER voor bepaalde onderdelen uit 3.1 de onderstaande alternatieven te onderzoeken:

Locatie van gasleidingen

Onderzoek in dit alternatief de verschillende mogelijkheden voor de aanleg van gasleidingen, en geef deze op kaart aan. Werk onderscheidende tracé-alternatieven uit op basis van milieuoverwegingen op bijvoorbeeld het gebied van geluidsoverlast en externe veiligheid.

Technische uitvoering installaties

In het vorige MER is een aantal afwegingen besproken op het gebied van de technische uitvoering van de installaties. Geef in dit MER een overzicht van de toen uitgevoerde studies en geef aan of hier nieuwe elementen of ontwikkelingen zijn. Evalueer de keuzes van de voorgenomen technieken ten opzichte van alternatieven opnieuw, waaronder:

- keuze voor gasturbines versus elektromotoren;
- keuze voor van het gebruik van silicagel versus glycol.

Motiveer door een vergelijking tussen de alternatieven de keuze voor de technische uitvoering van de behandelings- en compressie-installaties.

Bodemdaling

De Commissie adviseert met behulp van alternatieven aan te geven hoe in fase II bijsturing gerealiseerd kan worden om extra bodemdaling te voorkomen. Men kan denken aan het spreiden van de productie over verschillende cavernes tijdens een periode van extra vraag zodat grote drukverschillen voorkomen kunnen worden en de kans op convergentie van het zout⁷ geminimaliseerd wordt.

3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Ontwikkel op basis van §5.3 van de startnotitie het meest milieuvriendelijke alternatief (mma). Houd daarbij rekening met de volgende aspecten die vanuit milieuoogpunt geoptimaliseerd dienen te worden:

- landschappelijke inpassing;
- minimalisering van plaatsgebonden- en groepsrisico en de minimalisering van het effectgebied bij een worstcase-scenario;
- minimalisering van nadelige ecologische effecten van de aanleg van leidingen, door bijvoorbeeld tracékeuze;

⁷ Onder invloed van de bodemdruk en de grotere drukverschillen tussen een volle en een lege caveerne zullen de zoutwanden in sterkere mate naar elkaar toe komen, zodat de caveerne de facto kleiner wordt en er meer bodemdaling plaatsvindt.

- mitigatie van geluidshinder, met name in de bouwfase;
- mitigatie van lichthinder in omgeving van installaties;
- het mogelijk maken van het gebruiken van de buffer voor biogas en/of waterstofgas met het oog op toekomstige ontwikkelingen;
- ecologische gevolgen van eventuele lozingen en mogelijkheden voor nuttig gebruik van eventueel overtollige pekel;
- ontwerp en operatie van de installaties. Onderzoek de mogelijkheden voor energie-integratie; ga in op gebruik van expansie-energie voor elektriciteitsopwekking⁸, gebruik van restkoude en -warmte bij zowel gelijktijdige als niet-gelijktijdige injectie en *send-out* van gas. Evalueer de in het voorgaande MER genoemde uitvoeringsvarianten en breidt deze waar nodig uit.

Financiële overwegingen mogen bij de ontwikkeling van het mma geen argument zijn om oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvordelen buiten beschouwing te laten.

4. BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN

4.1 Algemeen

Het MER van 2004 geeft voor de onderwerpen bodemdaling, bodemtrillingen, veiligheid, lucht, geluid, (afval)water aan wat de milieugevolgen zijn en dat wordt voldaan aan wet- en regelgeving. Geef aan of de situatie voor de genoemde aspecten gelijk blijft of verandert. Toon in dit MER aan dat het voor-nemen nog steeds voldoet aan vigerende norm- en grenswaarden. Houd hierbij rekening met de aanpassingen van de activiteit, veranderde wetgeving of beleid sinds de in 2005 vergunde situatie.

De Commissie constateert dat in de startnotitie wordt nog niet gesproken over de lozing van pekel. Ga in het MER, bij de relevante aspecten, in op de effecten van veranderde wijze van afvoer van pekel.

4.2 Bodem en water

In het vorige MER is de veiligheidsnorm voor de maximale druk in decavernes vastgesteld op 80% van de gesteentedruk. Op basis hiervan is ook een evaluatieprogramma opgesteld.

Op 1000 meter zou de maximale toegestane druk op basis van de 80% norm 180 bar zijn, dus 30 bar onder de geplande druk van 210 bar. Toon aan dat met het verschuiven van de zes cavernes van fase II naar grotere dieptes⁹ aan de veiligheidsnorm van maximaal 80% van de gesteentedruk voldaan kan worden.

Als gevolg van de grotere dieptes van de zes cavernes van fase II en de hogere druk waaronder het gas opgeslagen zal worden, is de mate van convergentie

⁸ Tijdens het locatiebezoek is door initiatiefnemer meede gedeeld dat de *send-out* van gas 1500 tot 2000 uur per jaar bedraagt.

⁹ Op grotere diepte zijn de gesteentedrukken hoger.

van het zout groter dan eerder beschreven in het MER van 2004. De gevolgen die deze nieuwe situatie voor de bodemdaling kan hebben, zullen in de bodemdalingsprognoses meegewogen moeten worden tot een tijdstip van ongeveer 30 jaar na beëindiging van de activiteiten.¹⁰

Gezien de hogere druk en kans op snellere convergentie van het zout onderin de zes cavernes ten opzichte van het MER uit 2004, adviseert de Commissie de kans op bodemtrillingen in dit MER te beschrijven.

De Commissie vraagt ook aandacht voor de gevolgen van de eventuele extra bodemdaling op het grondwaterpeil en de afwatering van het oppervlaktewater en daarin het falen van bijsturing te betrekken.

Geef aan of er gevolgen zijn voor het Waterhuishoudingsplan en hoe wordt het Waterschap Hunze en Aa wordt betrokken bij het initiatief.

Geef in het MER aan wat de effecten zijn van transport, verwerking, afvoer (inclusief eventuele lozing) en/of opslag van overtollige pekel;

4.3 Externe veiligheidsrisico's

Gezien de recente ontwikkelingen op het gebied van beleid, wet- en regelgeving voor het aspect externe veiligheid, adviseert de Commissie de risico's voor de hele site opnieuw in kaart te brengen. Ga in elk geval in op extra risico's als gevolg van de uitbreiding van de buisleidingenstraat en installaties op de site ten opzichte van de beschreven situatie in het MER uit 2004. Ga ook in op de eventuele extra risico's van de hogere druk en grotere diepte van de cavernes van fase II.

Ga in het MER in op de risico's die voortvloeien uit buisleidingen naar en op de site, installaties en de gasopslag in de cavernes. Beschrijf¹¹ voor de alternatieven, op basis van de huidige wetgeving en stand van de wetenschap:

- het plaatsgebonden risico, geef dit op kaart weer; geef ook de afzonderlijke ligging van het plaatsgebonden risico per beschouwde inrichtingsinstallatie;
- het groepsrisico; ga ook in op mogelijkheden om risico's op een eventueel domino-effect te minimaliseren door locatiekeuze van installaties en leidingen op de site;
- het invloedsgebied; geef op kaart de afstand rond de inrichtingsinstallaties tot waarop nog een overlijdenskans bestaat uitgaande van het zwaarst denkbare ongeval¹²; geef ook het gebied waarbinnen geen enkele overlevingskans wordt aangenomen; ga behalve het in de startnotitie scenario *blow-out caveerne* ook in op een scenario *leidingbreuk van bovengrondse leidingen*.

¹⁰ Het doorlopen van de monitoringsfase tot 30 jaar na beëindiging van de activiteiten heeft te maken met de verwachte na-ijleffecten van de bodemdaling.

¹¹ Gebruik voor de risicoberekeningen de op dit moment gebruikelijke modellen en pakketten.

¹² Het zwaarst denkbare ongeval heeft betrekking op bepaalde installaties van de inrichting. Bij meerdere installaties die zware ongevallen kunnen veroorzaken kunnen er meer effectafstanden zijn die tezamen als 'omhullende' effectafstand van de inrichting vorm geven.

4.4 Natuur

Soortenbescherming

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de voorgenomen activiteit kan hebben op de natuur. Op basis van de natuurwet- en regelgeving moeten veel natuurgevolgen gedetailleerd onderzocht worden. De Commissie vindt het belangrijk dat, los van de wet- en regelgeving, in het MER op hoofdlijnen een algemeen beeld wordt geschetst van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de effecten op de natuur in het studiegebied.

Geef aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied en wat de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied is. Ga daarna in op de ingreep-effect relatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het plangebied aanwezige natuurwaarden. Geef daarvoor aan voor welke van deze dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen¹³ is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf mitigerende maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen.

Gebiedsbescherming

Beschrijf, in het geval dat er nieuw leidingtransport en/of lozing van pekel zal plaatsvinden, de mogelijke invloed van het voornemen¹⁴ op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden en de ecologische hoofdstructuur (EHS).¹⁵ Het is de Commissie ter ore gekomen dat er reeds een rapport¹⁶ beschikbaar is waarin wordt aangetoond dat er geen negatieve milieu-effecten van een eventuele lozing op de Dollard te verwachten zijn. De Commissie adviseert dit rapport te zijner tijd samen met het MER ter inzage te leggen. Zie voor meer informatie over de effectbeschrijving op beschermde gebieden bijlage I.

Soortenbescherming

Ten behoeve van een mogelijke ontheffingsaanvraag ingevolge de Flora- en faunawet zullen de nadelige effecten op beschermde soorten in kaart moeten worden gebracht.¹⁷ Ga na of de voorgenomen activiteiten zullen leiden tot in de Flora- en faunawet genoemde verboden gedragingen.¹⁸

¹³ Geef aan of het gaat om vernietiging van leefgebied door bijvoorbeeld ruimtebeslag, verstoring door bijvoorbeeld licht en geluid, verdroging of vernatting door verandering van de waterhuishouding, versnippering door doorsnijdingen of barrièrewerking en vermeting en verzuring door bijvoorbeeld deposities van stikstof.

¹⁴ Het betreft hier met name de mogelijke gewijzigde afvoer (leidingtransport, lozing) van niet-afzetbare pekel.

¹⁵ Let op: naast Natura 2000 en de EHS gebieden zijn er andere beschermde gebieden, zoals beschermde natuurmonumenten (art. 10 Natuurbeschermingswet 1998), beschermde leefomgevingen (art. 19 Flora- en faunawet) en gebieden die vanwege internationale verdragen daartoe zijn aangewezen (art. 27 Natuurbeschermingswet 1998). Elk gebied kent zijn eigen beschermingsregime.

¹⁶ Tijdens een gesprek van de Commissie op 8 juni 2009 met bevoegd gezag en initiatiefnemer kwam dit rapport, opgesteld door Royal Haskoning b.v., ter sprake.

¹⁷ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

¹⁸ Voor het ontheffingsverzoek dient een inventarisatie van de ruimtelijke verspreiding van alle in het gebied voorkomende soorten te worden gemaakt. In het MER kan worden volstaan met het aangeven van de gevolgen voor de doelsoorten of een gemotiveerde selectie van de belangrijkste voorkomende doelsoorten.

4.5 Woon- en leefmilieu

4.5.1 Lucht

Beschrijf voor de verschillende technische varianten van de installaties de daarmee samenhangende emissies van verontreinigende stoffen naar de lucht (o.a. NO_x, CH₄ en methanol) en de gevolgen hiervan voor de luchtkwaliteit en toets dit aan de grenswaarden van de Wet luchtkwaliteit. Geef hierbij in op locatiespecifieke waardes.

4.6 Landschap

Ga in het MER in op de visueel-ruimtelijke kenmerken en de belevingswaarde van het studiegebied en de effecten van de aanleg van fase II erop. Maak daarbij inzichtelijke (bijvoorbeeld door middel van fotomontages) wat de karakteristieken van het landschap zijn, zoals openheid, zichtlijnen en de verkalingsstructuur van het landschap. Geef in het MER aan welke inpassingsmaatregelen worden getroffen.¹⁹ Geef in het MER ook aan waarom is gekozen voor meerdere afblaasmasten op de site.

4.7 Cultuurhistorie (waaronder archeologie)

De startnotitie geeft geen aandacht aan het verplichte archeologische onderzoek dat uitgevoerd moet worden bij bodemversturende activiteiten. Als dit onderzoek is uitgevoerd, neem de resultaten hiervan dan op in het MER. De Nota archeologiebeleid van de gemeente Veendam moet uitgangspunt vormen voor dit onderzoek.²⁰ Wanneer uit bureauonderzoek blijkt dat er mogelijk archeologische vindplaatsen aanwezig zijn dan dient door veldonderzoek te worden vastgesteld of dit inderdaad zo is. Uit het MER moet blijken wat de omvang en begrenzing van eventuele archeologische vindplaatsen is en of deze behoudenswaardig zijn.²¹

4.8 Energie

Beschrijf voor de technische varianten voor de compressie en behandeling van het gas de bijbehorende energiebalansen. Betrek daarbij de mogelijkheden om het energieverbruik te minimaliseren en energie-integratie toe te passen.

4.9 Geluid en licht

Beschrijf de productie van geluid tijdens aanleg- en gebruiksfase. Geef aan of wordt voldaan aan norm- en grenswaarden. Geef aan welke mitigerende maatregelen worden getroffen om geluidsoverlast in aanleg- en gebruiksfase te beperken.

¹⁹ Zie ook de zienswijze van de gemeente Veendam waarin aandacht wordt gevraagd voor landschappelijke inpassing.

²⁰ Zie ook het advies van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten waarin de aandacht wordt gevestigd op het verplichte archeologisch onderzoek.

²¹ Hiertoe dienen voor het MER de onderzoeksstappen 'bureauonderzoek', 'inventariserend veldonderzoek karterende fase' en 'inventariserend veldonderzoek waarderende fase' te worden doorlopen, voor zover de resultaten van de voorafgaande onderzoeksstap hier aanleiding toe geven.

Beschrijf de productie van licht tijdens aanleg- en gebruiksfase. Gezien het open landschap zal licht snel hinder en/of verstoring geven op mens en fauna. Geef aan of wordt voldaan aan norm- en grenswaarden²². Geef aan welke mitigerende maatregelen worden getroffen om overlast te beperken.

5. LEEMTEN IN MILIEU-INFORMATIE

Geef aan over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Beschrijf welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is.

Geef aan welke kennis en ervaring er is met *blow-outs* van dit type zoutcavernes voor opslag van aardgas. Geef aan of op dit punt sprake is van een leemte in kennis en welke consequenties deze onzekerheid geeft voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.

6. MONITORINGSPROGRAMMA

Uit veiligheidsoverwegingen is in het MER uit 2004 gesteld dat de maximale druk niet hoger mag zijn dan 80% van de heersende gesteentedruk. De convergentie van het zout zal door deze grotere druk aan de basis van de dieper gelegen zes cavernes groter zijn dan in het MER van 2004 is berekend. De voorspellingen van de gevolgen voor de bodemdaling en eventueel daarmee in verband staande bodemtrillingen en gevolgen op de waterhuishouding zijn door deze gewijzigde omstandigheden minder robuust. De Commissie adviseert daarom deze prognoses opnieuw te evalueren. Monitoring van de bodemdaling is vooral essentieel om snel en adequaat op de gevolgen voor de waterhuishouding te kunnen reageren. Neem in het MER op:

- de verwachte bodemdalingswaarden en -patronen als gevolg van de hogere gasdruk tot 210 bar in fase II;
- de verwachte totale bodemdaling door gaswinning van de NAM en de zoutwinning van NEDMAG voor het jaar 2050 (welke op zou kunnen lopen tot 70 cm).

Neem in deze prognose ook het ijkpunt op dat door de Commissie in haar Toetsingsadvies "Ondergrondse aardgasbuffer Zuidwending"²³ uit 2004 is voorgesteld zodat duidelijk aangegeven kan worden hoe om te gaan met de grotere en veranderende bodemdaling.²⁴

²² Zoals bijvoorbeeld die van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV).

²³ rapportnummer 1390 d.d. 11 november 2004, pagina 3.

²⁴ De bodemdaling zal namelijk in fase II niet alleen groter zijn maar kan zich ook verplaatsen.

BIJLAGE 1

Beschrijf, in het geval dat er nieuw leidingtransport en/of lozing van pekel zal plaatsvinden, de mogelijke invloed van het voornemen²⁵ op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden en de ecologische hoofdstructuur (EHS).²⁶ Maak onderscheid tussen de verschillende beschermde natuurgebieden en geef hiervan de status aan. Geef per gebied:

- de begrenzingen van het gebied aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied;
- de afstanden van de voorgenomen activiteit tot de beschermde gebieden of kaarten met een duidelijke schaal waarvan dit is af te leiden.

Natura 2000-gebieden

Geef per Natura 2000-gebied:

- de instandhoudingsdoelstellingen²⁷ voor de verschillende soorten en habitats en of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de landelijke staat van instandhouding²⁸ en de huidige relatieve betekenis van dit gebied voor de verschillende soorten en habitats.

Onderzoek of er gevolgen voor het Natura 2000-gebied zijn. Als op grond van objectieve gegevens niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor het/de Natura 2000-gebied(en), geldt dat een passende beoordeling opgesteld moet worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.²⁹

Onderzoek, indien van toepassing, in de passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.³⁰ Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets³¹ met succes wordt doorlopen.³²

²⁵ Het betreft hier met name de mogelijke gewijzigde afvoer van niet-afzetbare pekel.

²⁶ Let op: naast Natura 2000 en de EHS gebieden zijn er andere beschermde gebieden, zoals beschermde natuurmonumenten (art. 10 Natuurbeschermingswet 1998), beschermde leefomgevingen (art. 19 Flora- en faunawet) en gebieden die vanwege internationale verdragen daartoe zijn aangewezen (art. 27 Natuurbeschermingswet 1998). Elk gebied kent zijn eigen beschermingsregime.

²⁷ Voor de Vogelrichtlijngebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen, te vinden in de aanwijzingsbesluiten van deze gebieden. Op dit moment lopen procedures om Natura 2000-gebieden aan te wijzen: de Habitatrichtlijngebieden worden daarmee aangewezen en de Vogelrichtlijngebieden worden opnieuw aangewezen. Hiervoor worden eerst ontwerp-aanwijzingsbesluiten genomen en vervolgens definitieve aanwijzingsbesluiten. Beschrijf in het MER, indien van toepassing, de instandhoudingsdoelstellingen van de Vogelrichtlijngebieden en, indien van toepassing, de instandhoudingsdoelstellingen uit de ontwerp-aanwijzingsbesluiten.

²⁸ Zie de profielendocumenten van LNV.

²⁹ Art. 19f Natuurbeschermingswet 1998.

³⁰ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

³¹ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

³² Art. 6, lid 3 en 4 Habitatrichtlijn, geïmplementeerd in art. 19g en 19h Natuurbeschermingswet 1998.

Ecologische hoofdstructuur

Geef aan of de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden' van EHS-gebieden worden aangetast en of het voornemen past binnen het toetsingskader³³ voor het betreffende EHS-gebied.

³³ Het toetsingskader zoals beschreven in de Nota Ruimte, Spelregels EHS en/of provinciale uitwerkingen daarvan.

BIJLAGE 2: Projectgegevens

Initiatiefnemer: AkzoNobel Salt b.v.

Bevoegd gezag: de Minister van Economische Zaken

Besluit: vergunning in het kader van de Wet Milieubeheer

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C00.2 Vrijwillig MER

Activiteit: uitbreiden capaciteit van gasstation en ondergrondse aardgasbuffer.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Startnotitie Milieu-effectrapportage aardgasbuffer Zuidwending, 30 september 2003, Kema.
- Milieu-effectrapportage aardgasbuffer Zuidwending, 2004, Kema.
- Milieu-effectrapportage aardgasbuffer Zuidwending, juli 2004, Kema.
- Aanvraag Wet Milieubeheer Vergunning aardgasbuffer Zuidwending, juli 2004, Kema.
- Startnotitie Milieu-effectrapportage uitbreiding ondergrondse aardgas in Zuidwending (provincie Groningen), 16 februari 2009, Kema.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuumstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurale gegevens:

aankondiging start procedure in “De Veendammer” d.d. 24 maart 2009

advies aanvraag: 13 maart 2009

ter inzage legging: 25 maart 2009 t/m 6 mei 2009

richtlijnenadvies uitgebracht: 11 juni 2009

Bijzonderheden:

In 2004 is voor dit project een m.e.r.-procedure doorlopen. De richtlijnen richten zich dan ook op het deel van het initiatief dat gewijzigd is ten opzichte van de situatie uit het MER van 2004 en op aspecten waarin nieuwe ontwikkelingen in wet- en regelgeving daartoe aanleiding gaven.

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies/advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. W.G. Been

dr. M.J. Brolsma

ir. R. Geerts

ing. J.J.A. van Leeuwen

prof.dr. F.W. Saris (voorzitter)

drs. W. Smal (secretaris)

BIJLAGE 3: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Gemeente Veendam, Veendam
2. Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, Amersfoort

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Uitbreiding ondergrondse aardgasbuffer in Zuidwending provincie Groningen

AkzoNobel Salt BV wil de ondergrondse aardgasbuffer in Zuidwending uitbreiden en o.a. ook hoogcalorisch gas gaat opslaan in zes van de tien cavernes. Daartoe wordt ook de gasverwerkingsinstallatie uitgebreid. Voor deze uitbreidingen is een Wm-vergunning vereist. Ten behoeve van de besluitvorming over de nieuwe Wm-vergunning wordt de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen. Het Ministerie van Economische Zaken is bevoegd gezag voor deze procedure.

ISBN: 978-90-421-2794-4

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

